

Архивски број: 08-458/4
Датум: 18-03-2023

Постапувајќи по претставката за заштита од дискриминација бр. 08-458/1 од 14.08.2023 година, поднесена од [REDACTED] против [REDACTED] од Скопје, со живеалиште на [REDACTED] бр. 22/6 Скопје, за извршена дискриминација по основ на етничка припадност во областа на социјалните мрежи, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21 став 1 точка 14 и член 27, став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Сл. Весник на РСМ бр.258/2020) на 15.09.2023 година го донесе следново

МИСЛЕЊЕ

НЕ СЕ УТВРДУВА ПОВИКУВАЊЕ, ПОТТИКНУВАЊЕ, ИНСТРУКЦИЈА ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА И ВОЗНЕМИРУВАЊЕ врз основа на етничка припадност од страна на [REDACTED] кон граѓаните од бугарска етничка припадност во областа на социјалните мрежи.

Образложение

На 14.08.2023 година, до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација поднесена е претставка за заштита од дискриминација од [REDACTED] Скопје против [REDACTED] новинар од Скопје, за извршена дискриминација по основ на етничка припадност во областа на социјалните мрежи кон граѓаните од бугарска етничка припадност, со споделување текстуална содржина на социјалната мрежа “Фејсбук”.

Согласно наводите од претставката, [REDACTED] на ден 15.06.2023 година на својот личен профил на социјалната мрежа “Фејсбук”, споделил текстуална објава со следната содржина: “Поевтинија бугарските пасоши, наместо со пари сега се добиваат со малку котек”. Подносителот наведува дека со ваквата објава [REDACTED] шири омраза, раздор, нетрпеливост со што сторил повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација и вознемирување, согласно чл. 9 и чл. 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, кон граѓаните на Р. С. Македонија со бугарско самосознание со повреда на нивното достоинство, така што истиот ги дерогирал одредбите за заштита на основните права и слободи загарантирани со Уставот на Р.С. Македонија и меѓународните правни акти ратификувани од Собранието на Р.С. Македонија.

Според подносителот, пријавеното лице, ја објавило оваа содржина по претепувањето на лицето [REDACTED] од [REDACTED] кој има бугарско самосознание, со цел да предизвика несигурност по животот и телото на сите Бугари кои живеат во Р.С. Македонија, прикажувајќи лажна слика дека бугарскиот пасош се добива со кóтек, а не по законска постапка утврдена со Закон за државјанство на Република Бугарија, што претставува навреда кон самата држава, како и потсмевање на судбината на Бугарите во Р.С. Македонија, кои биле тепани од омраза, како што бил и случајот со [REDACTED] од Охрид, каде се уште постапката е во тек пред Основниот суд во Охрид. Воедно, според подносителот, самата објава претставува и ширење лажни вести од искусен новинар со цел да се навреди цела држава и народ.

Согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, Комисијата на 17.08.2023 година до [REDACTED] испрати известување со барање за произнесување по наводите содржани во цитираната претставка.

На 04.09.2023 во Комисијата за спречување и заштита од дискриминација пристигна произнесување од лицето [REDACTED], по наводите содржани во претставката. Во поднесокот за произнесување [REDACTED] наведува дека не чувствува вина за напишаната објава и жали што подносителот на претставката нема осет за иронија како изразно средство. Дополнително, наведува дека наводите содржани во претставката воопшто не кореспондираат со содржината на посочената објава.

Ценејќи ги наводите од претставката и поднесокот за произнесување по наводите од претставката, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација утврди дека не е сторено веројатно тврдењето на подносителот за сторено повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација и вознемирување, во смисла на Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Во пријавената објава во претставката не е исполнета законската дефиниција за вознемирување од чл. 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација. Имено, согласно цитираниот член *„Вознемирувањето претставува несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.“* Пријавената објава не таргетира лица или група лица, па согласно тоа не може да предизвика вознемирување, во смисла на Законот за спречување и заштита од дискриминација. Воедно, подносителот не направил *prima facie* случај на вознемирување бидејќи во претставката не покажал каузална врска меѓу одредено несакано постапување (вербално, невербално или физичко постапување) кое има за цел или последица повреда на достоинството на личноста или на групата на лица на која одноското лице припаѓа или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика, и постоење на дискриминаторска основа.

Дополнително, подносителот не сторил веројатно дека со пријавената објава е сторено повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација, бидејќи во претставката не посочува вознемирувачко или дискриминаторско дејствие, кое поттикнато или испровоцирано од пријавената објава. Воедно, во моментот на доставувањето на претставката, пријавената објава повеќе не се наоѓа на личниот профил на [REDACTED] па следствено на тоа не може да се утврди дали коментарите на посочената објава содржеле вознемирувачка содржина.

Уставот на Република Северна Македонија во членот 8 ги потенцира темелните вредности на уставниот поредок, започнувајќи со основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот, слободното изразување на националната припадност и владеењето на правото.

Членот 16 од Уставот ја гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање.

Европската конвенција за заштита на човековите права, во членот 9, став 1, се потенцира дека: *„Секој човек има право на слобода на мислите, совеста и верата. Ова право ја вклучува и слободата на промена на верата и убедувањето, како и слободата за изразување на својата вера или убедување...“*. Членот 10 пак ја гарантира слободата на изразување: *„Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите...“*

Имено, при толкување на член 10 од Конвенцијата, Судот одлучил дека *„слободата на изразување сочинува една од суштинските основи на [демократското] општество, еден од основните услови за неговиот напредок и за развојот на секој човек“*. Судот во неколку наврати ја нагласил важноста на овој член, кој не се применува само за *„информации“* или *„идеи“* што се повољно примени или се сметаат за ненавредливи или за прашање на рамнодушност, туку и за оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат; такви се барањата за плурализам, толеранција и слободоумие без кои нема *„демократско општество“*.

Ограничувањето на слободата на изразување доколку е предвидена во закон, може да се однесува на причините наведени во став 2 од член 10 од Европската конвенција за човекови права кои се: државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштита на редот и спречување на нереди и злосторства, заштитата на здравјето и моралот, угледот и правата на другите за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.

Во Универзалната декларација за човековите права на ООН, членот 19 гласи: *„Секој има право на слобода на мислење и изразување. Ова право ја вклучува и слободата да*

се застапува одредено мислење без никакво вмешување и да се бараат, да се примаат и да се даваат информации и идеи преку медиумите и без оглед на границите.“

Меѓународниот пакт за граѓански и политички права во членот 19, став 1 и став 2 пропишува: *1. Никој не може да биде вознемируван поради своите мислења. 2. Секое лице има право на слобода на изразувањето. Ова право, без оглед на границите, ја подразбира слободата на изноаѓање, примање и ширење на информации и идеи од сите видови во усмена, писмена, печатена или уметничка форма, или на кој и да е начин по слободен избор.*

За политичкото изразување во контекст за слободата на изразување добар пример е пресудата во случајот Еон против Франција¹. Жалителот Ерв Еон е државјанин на Франција кој во 2008 за време на посетата на Претседателот на Франција, Николас Саркози на Лавал, истакнал мал плакат на кој пишувало „губи се, ти мал недоделкан“. Оваа фраза, практично, била истата фраза која неколку месеци порано ја употребил Саркози, кога при посетата на еден саем за земјоделски производи, еден земјоделец одбил да се ракува со него. На 6 ноември истата година, Судот од виша инстанца во Лавал го огласил за виновен Еон за навреда на Претседателот на Републиката согласно член 30 од Законот за печатот од 29 јули 1881 г. и го казнил со парична казна од 30 евра, која подоцна била укината. Судот пресудил дека Франција е одговорна за повреда на член 10 од Конвенцијата и пресудил дека фактот што Франција е прогласена за одговорна е доволен правичен надоместок за нематеријалната штета која ја претрпел жалителот. Тежиштето на расправата во Судот бил „балансот кој треба да биде поставен меѓу ограничувањето на слободата на изразување и правото на слободна дискусија на работите од јавен интерес“. Во таа смисла, Судот заклучил дека „фразата употребена од жалителот не била насочена кон приватната чест... ниту пак означува личен напад од голем размер кон Претседателот“. Судот заклучил дека „вербалниот напад“ во својата суштина бил од политичка природа и дека можни ограничувања на политичките дискусии, според член 10 од Конвенцијата, се многу ретки. Понатаму, Судот заклучил дека фактот што фразата којашто била употребена од страна на Еон, го привлекала медиумското внимание, а истата била пренесена на сатиричен начин, јасно укажува дека „вербалниот напад“ во овој случај може да се третира како политичка сатира. Политичката сатира, во својата суштина, ја има целта да провоцира и исмева. Така, според Судот, прогласувањето за виновен на Еон може да има негативен ефект кон „сатирата како начин за дискусија на работите од јавен интерес“, а таквиот тип на дискусија е фундамент на секое демократско општество. Во таа смисла Судот заклучил дека „изречената кривична санкција за Еон е непропорционална кон целта која е пропишана со членот 10, и во таа смисла е непотребна во едно демократско општество“.

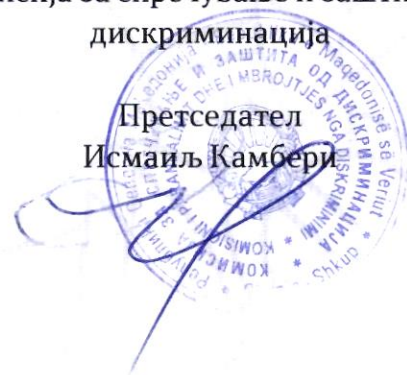
¹ Eon v France, ECHR 2013 (Application No. 26118/10)

Во однос на тврдењата на подносителот дека со посочената објава се шири омраза раздор и нетрпеливост кон граѓаните од бугарска етничка припадност во Р.С. Македонија и дека со објавата се врши подбив кон Република Бугарија, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација го информира подносителот дека разгорувањето национална, расна или верска омраза, раздор или нетрпеливост е кривично дело, предвидено во чл. 319 од Кривичниот законик на Р.С. Македонија, а изложувањето на подбив на странска држава е кривично дело предвидено во чл. 181 од Кривичниот законик на Р.С. Македонија. Кривичните дела се пријавуваат со поднесување кривична пријава до надлежен јавен обвинител, а Комисијата за спречување и заштита од дискриминација нема законска надлежност да постапува по пријавени кривични дела.

Имајќи го предвид горенаведеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, согласно своите надлежности одлучи како во диспозитивот на мислењето дека во конкретниот случај не постои дискриминација врз основа на етничка припадност од страна на [REDACTED] кон граѓаните од бугарска етничка припадност во областа на социјалните мрежи.

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација

Претседател
Исмаил Камбери

Доставено до:

-

-